

Znanje deležnikov o tveganjih, koristih in upravljanju tujerodnih drevesnih vrst v urbanih, peri-urbanih in gozdnih ekosistemih v alpskem prostoru

Ozadje projekta

Projekt programa Interreg Območje Alp z naslovom Transnacionalno sodelovanje za trajnostno rabo in upravljanje tujerodnih drevesnih vrst v mestnih, primestnih in gozdnih ekosistemih na območju Alp- ALPTREES (2019-2022) je financiran s strani Evropskega sklada za regionalni razvoj (ERDF). Za več informacij o projektnih aktivnostih obiščite domačo stran projekta preko povezave:

<https://www.alpine-space.eu/projects/alptrees/en/home>

Alpska regija (Slika 1) je občutljiv ekosistem s številnimi deležniki, ki neposredno ali posredno vplivajo na sestavo drevesnih vrst, gospodarjenje in ohranjanje gozdov. Tujerodne drevesne vrste (v nadaljevanju TDV) so že dolgo časa del alpske regije, njihovo razumevanje, dojemanje in upravljanje pa se razlikuje med posameznimi deležniki. Zato sta zaznavanje in znanje deležnikov o tveganju, koristih in upravljanju TDV ključnega pomena pri oblikovanju učinkovitih in usklajenih politik.

Vljudno vas vabimo, da z vašo udeležbo v tej anketi podprete našo raziskavo in delite svoje znanje ter predloge upravljanja s TDV znotraj alpskega prostora.

Slika 1: Karta alpskega prostora (obkrožen z zeleno črtkano mejo) prikazuje ciljno območje za uporabo strategije TDV, ki bo razvita v projektu ALPTREES.

a) Pristop

Vprašalnik je sestavljen iz treh glavnih delov, v katerih se zbira mnenje deležnikov o prepoznavanju TDV, kakor tudi izvoru in ustreznosti (1. del), koristih in tveganjih TDV za ekosistemske storitve (2. del) ter ukrepih, odnosu in odgovornosti do upravljanja s TDV (3. del). Vprašalnik se začne s socio-demografskimi informacijami (poglejte si del o varstvu podatkov). Vljudno prosimo, da navedete pravilne podatke, saj bodo ti zelo pomembni za nadaljnje analize raziskave. Terminologija je definirana pod poglavjem b) spodaj. Anketa vam bo vzela približno 20 minut časa.

b) Definicije uporabljenih pojmov

V tej študiji in v vprašalniku so upoštevane naslednje definicije:

Drevesa so večletne lesnate rastline z mnogimi sekundarnimi vejami, ki jih od tal podpira eno glavno steblo oz. deblo z jasno apikalno strukturo in razvijajo drevesno podobo kljub možni večdebelnosti, vključujoč palme.

Tujerodne drevesne vrste (TDV) so vrste, sorte ali hibridi dreves, ki originalno ne izvirajo iz alpskega prostora (karta zgoraj), ampak so jih ljudje namerno ali po naključju ali po nesreči vnesli na območje po letu 1500.

Invazivne drevesne vrste vključujejo tujerodna drevesa, katerih vnos, ustalitev in/ali širjenje predstavlja potencialno ali dejansko tveganje za avtohtono biodiverzitetu, funkcije ekosistema ali socialno ekonomijo (vključno z zdravjem ljudi). Na primer: opredelitev vključuje tudi tujerodna drevesa, ki se razširijo zunaj svojega prvotnega mesta vnosa (npr. plantažni nasadi), postanejo številčni oz. v izobilju, kar privede do velikih vplivov na avtohtone vrste in na delovanje naravnih ekosistemov.

Z ekosistemskimi storitvami razumemo dobrobiti ekosistemov in biotske raznovrstnosti za človeka (vključno s tujerodnimi drevesi), bodisi kot zagotavljanje virov (npr. hrana, les, energija), uravnavanje virov (npr. regulacija vod, zaščita tal pred erozijo, vezava ogljika) ali zagotavljanje kulturnih koristi (npr. rekreacija, navdih, estetika).

c) Analiza raziskave

Odziv, ki ga bomo dobili na vprašalnik, bo analiziran izključno za znanstvene namene s strani raziskovalne ekipe iz Federal Research and Training Centre for Forests, Natural Hazards and Landscape, BFW, Avstrija (<https://bfw.ac.at/>). Rezultati analiz bodo objavljeni v tehničnih poročilih, znanstvenih revijah in konferencah. Rezultate lahko delimo tudi z udeleženci na njihovo željo.

To študijo vodimo partnerske institucije iz Avstrije, Nemčije, Italije, Francije in Slovenije, odobril pa jo je etični svet institucije (ang. Ethical council of "institution"). Za več informacij o tej študiji se obrnite na vodjo projekta, Dr. Katharina Lapin na elektronski naslov Katharina.lapin@bfw.gv.at.

d) Zaupnost

Odgovori na ta vprašanja bodo obravnavani zaupno, analizirali jih bodo izključno člani projektne skupine. Razširjanje in deljenje rezultatov bo potekalo skupno. Kakršnokoli mnenje ali določene informacije bodo strogo zaupne, vir odgovorov ne bo javen. Vaše sodelovanje v tej raziskavi je v skladu s Splošno uredbo EU o varstvu podatkov (GDPR) 2016/679, zato imate pravice, ki izhajajo iz navedene uredbe (pravico dostopa, popravka, preklica in pritožbe na podatke). Upoštevamo, da so odgovori na ta vprašalnik osebno mnenje anketiranca in ne izražajo stališča institucij/organizacij, katerim pripadajo anketiranci.

Iskreno se vam zahvaljujemo za vaš čas in podporo. Vašesodelovanje pri tej študiji je zelo dragoceno!

1. DEL – SOCIODEMOGRAFSKI PODATKI

1. Ime: _____ (Neobvezno, lahko izpustite)

2. Spol:

- a) ženski
- b) moški
- c) ostalo
- d) ne želim se opredeliti _____

3. Starost

4. Institucija / organizacija: _____

5. Trenutno delovno mesto:

6. Število let na trenutnem delovnem mestu:

7. Področje dela (možnih več odgovorov):

- a) Področje gozdarstva
- b) Ohranjanje narave in podobno
- c) Urbano /peri-urbano krajinsko načrtovanje
- d) Zelene površine
- e) Drugo področje, ki ni v povezavi z naravo
- f) Drevesničarstvo
- g) Drugo

8. Izobrazba:

- a) osnovna šola
- b) Srednja sola
- c) poklicna srednja šola

d) višja in visoka šola

e) visokošolska izobrazba prve stopnje (diploma), univerzitetna izobrazba, magisterij, doktorat

f) drugo: _____

9. Občina: _____

10. Država: _____

2. DEL - PREPOZNAVANJE TUJERODNIH DREVESNIH VRST, NJIHOVEGA IZVORAIN POTENCIALNIH TUJERODNIH INVAZIVNIH DREVESNIH VRST

2.1 Na kaj najprej pomislite, ko slišite izraz TUJERODNE DREVESNE VRSTE (*prosimo, izberite samo eno možnost*)?

- a) So koristne
- b) Ne tako koristne
- c) Odvisno
- d) Prinašajo tveganje
- e) Morajo biti odstranjene

2.2 So po vašem mnenju navedene drevesne vrste (DV) avtohtone ali tujerodne drevesne vrste (TDV) v vaši regiji (*prosimo označite vaš odgovor s križcem*)?

	Splošno ime	Znanstveno ime	Avtohtona	Tujerodna	Ne vem
1.	Navadna Jelka	<i>Abies alba</i>			
2.	Velika jelka	<i>Abies grandis</i>			
3	Ameriški javor/negundovec	<i>Acer negundo</i>			
4	Srebrni javor	<i>Acer saccharinum</i>			
5	Bukev	<i>Fagus sylvatica</i>			
6	Divji kostanj	<i>Aesculus hippocastanum</i>			
7	Visoki pajesen	<i>Ailanthus altissima</i>			
8	Cigarovec /katalpa	<i>Catalpa bignonioides</i>			
9	Gorski brest	<i>Ulmus glabra</i>			
10	Lawsonovapacipresa	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>			
11	Kalifornijski bor	<i>Pinus radiata</i>			
12	Trnata gledičevka	<i>Gleditsia triacanthos</i>			
13	Črni oreh	<i>Juglans nigra</i>			
14	Srebrna bodeča	<i>Pisea pungens</i>			
15	Ambrovec	<i>Liquidambar styraciflua</i>			
16	Tulipanovec	<i>Liriodendron tulipifera</i>			
17	Pavlovnija	<i>Paulownia tomentosa</i>			
18	Javorolistna platana	<i>Platanus acerifolia</i>			
19	Balzamični topol	<i>Populus balsamifera</i>			
20	Sitka smreka	<i>Picea sitchensis</i>			
21	Pozna čremsa	<i>Prunus serotina</i>			
22	Duglazija	<i>Pseudotsuga</i>			

		<i>menziesii</i>			
23	Velecvetna magnolija	<i>Magnolia grandiflora</i>			
24	Graden	<i>Quercus petraea</i>			
25	Rdeči hrast	<i>Quercus rubra</i>			
26	Octovec	<i>Rhus typhina</i>			
27	Robinija	<i>Robinia pseudoacacia</i>			
28	Tisa	<i>Taxus baccata</i>			
29	Klek	<i>Thuja occidentalis</i>			
30	Zeleni bor	<i>Pinus strobus</i>			

2.3 Glede na nabor tujerodnih drevesnih vrst, ki ste jih označili v točki 2.2, prosimo označite, če se strinjate z naslednjimi trditvami (vaš odgovor označite s križcem, možen je samo 1 odgovor na trditev).

		Strinjam se	Se ne strinjam	Odkvisno, delno	Ne vem
1.	TDV so pogost pojav v urbanah ali peri-urbanah območjih moje regije.				
2.	TDV so pogost pojav v gozdnih območjih moje regije.				
3.	Pojav TDV je splošno narastel v zadnjih 25 letih v moji regiji.				

2.4 Prosimo, če v spodnji tabeli izberete 5 tujerodnih drevesnih vrst iz vaše regije in napišite njihova slovenska imena ter jih označite kot Vrsta 1, Vrsta 2,...,Vrsta 5.

- a) Vrsta 1
- b) Vrsta 2
- c) Vrsta 3
- d) Vrsta 4
- e) Vrsta 5

2.5 Kaj so glavni razlogi za prevlado TDV v vaši regiji? (glejte seznam 2.2, lahko izberete katerokoli izmed 5 vrst v vaši regiji)

Seznam domačih in tujerodnih drevesnih vrst Alpske regije (isti seznam od 2.2)

	Splošno ime	Znanstveno ime
1.	Navadna Jelka	<i>Abies alba</i>
2.	Velika jelka	<i>Abies grandis</i>
3.	Javor/negundovec	<i>Acer negundo</i>
4.	Srebrni javor	<i>Acer saccharinum</i>
5.	Bukev	<i>Fagus sylvatica</i>
6.	Divji kostanj	<i>Aesculus hippocastanum</i>
7.	Visoki pajesen	<i>Ailanthus altissima</i>
8.	Cigarovec /katalpa	<i>Catalpa bignonioides</i>
9.	Gorski brest	<i>Ulmus glabra</i>
10.	Lawsonova pacipresa	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>
11.	Kalifornijski Bor	<i>Pinus radiata</i>
12.	Trnata gledičevka	<i>Gleditsia triacanthos</i>
13.	Črni oreh	<i>Juglans nigra</i>
14.	Srebrna bodeča	<i>Picea pungens</i>
15.	Ambrovec	<i>Liquidambar styraciflua</i>
16.	Tulipanovec	<i>Liriodendron tulipifera</i>
17.	Pavlovnija	<i>Paulownia tomentosa</i>
18.	Javorolistna platana	<i>Platanus acerifolia</i>
19.	Balzamični topol	<i>Populus balsamifera</i>
20.	Sitka smreka	<i>Picea sitchensis</i>
21.	Pozna čremsa	<i>Prunus serotina</i>
22.	Duglazija	<i>Pseudotsuga menziesii</i>
23.	Velecvetna magnolija	<i>Magnolia grandiflora</i>
24.	Graden	<i>Quercus petraea</i>
25.	Rdeči hrast	<i>Quercus rubra</i>
26.	Octovec	<i>Rhus typhina</i>
27.	Robinija	<i>Robinia pseudoacacia</i>
28.	Tisa	<i>Taxus baccata</i>
29.	Klek	<i>Thuja occidentalis</i>
30.	Zeleni bor	<i>Pinus strobus</i>

	Aktivnosti	Vrsta 1	Vrsta 2	Vrsta 3	Vrsta 4	Vrsta 5
1.	Naključne aktivnosti, npr. motnje					
2.	Agrokmetijstvo					
3.	Gozdarstvo					
4.	Prilagoditve na klimatske					

	spremembe					
5.	Opuščanje zemljišč					
6.	Izboljšanje zemljišč, npr. stabilizacija tal, obnova vegetacijskega pokrova					
7.	Urbana ozelenitev, npr. parki, vrtovi					

2.6 Prosimo, navedite še druge dejavnosti, ki jih pripisujete razširjenosti posamezne drevesne vrste in niso bile omenjene v točki 2.4 zgoraj :

3 DEL – KORISTI IN TVEGANJA TDV NA EKOSISTEMSKE STORITVE

Vsa vprašanja, prikazana v tem delu, se nanašajo na nabor tujerodnih drevesnih vrst, ki ste jih prepoznali v vprašanju 2.2 (*isti seznam je ponovno podan za pomoč*).

Seznam domačih in tujerodnih drevesnih vrst Alpske regije (isti seznam od 2.2)

	Splošno ime	Znanstveno ime
1.	Navadna Jelka	<i>Abies alba</i>
2.	Velika jelka	<i>Abies grandis</i>
3.	Javor/negundovec	<i>Acer negundo</i>
4.	Srebrni javor	<i>Acer saccharinum</i>
5.	Bukev	<i>Fagus sylvatica</i>
6.	Divji kostanj	<i>Aesculus hippocastanum</i>
7.	Visoki pajesen	<i>Ailanthus altissima</i>
8.	Cigarovec /katalpa	<i>Catalpa bignonioides</i>
9.	Gorski brest	<i>Ulmus glabra</i>
10.	Lawsonova pacipresa	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>
11.	Kalifornijski Bor	<i>Pinus radiata</i>
12.	Trnata gledičevka	<i>Gleditsia triacanthos</i>
13.	Črni oreh	<i>Juglans nigra</i>
14.	Srebrna bodeča	<i>Picea pungens</i>
15.	Ambrovec	<i>Liquidambar styraciflua</i>
16.	Tulipanovec	<i>Liriodendron tulipifera</i>
17.	Pavlovnija	<i>Paulownia tomentosa</i>
18.	Javorolistna platana	<i>Platanus acerifolia</i>
19.	Balzamični topol	<i>Populus balsamifera</i>
20.	Sitka smreka	<i>Picea sitchensis</i>
21.	Pozna čremsa	<i>Prunus serotina</i>
22.	Duglazija	<i>Pseudotsuga menziesii</i>
23.	Velecvetna magnolija	<i>Magnolia grandiflora</i>
24.	Graden	<i>Quercus petraea</i>
25.	Rdeči hrast	<i>Quercus rubra</i>
26.	Octovec	<i>Rhus typhina</i>
27.	Robinija	<i>Robinia pseudoacacia</i>
28.	Tisa	<i>Taxus baccata</i>
29.	Klek	<i>Thuja occidentalis</i>
30.	Zeleni bor	<i>Pinus strobus</i>

3.1 Ali prepoznate katero izmed zgoraj omenjenih TDV (na seznamu 2.2) kot invazivno ali potencialno invazivno?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

3.2 Če je bil vaš odgovor »da«, **katerih 5 dreves** je po vašem mnenju (s seznama 2.2) **na lestvici najbolj invazivnih / potencialno invazivnih v vaši regiji?**

a).....

b).....

c).....

d).....

e).....

več

3.3 Če je bil vaš odgovor »da«, ali veste kakšna je stopnja zaskrbljenosti zaradi vplivov teh drevesnih vrst (s križcemoznačite možnost, ki ste jo izbrali (le eno)?

- a) Visoka stopnja zaskrbljenosti,
- b) srednja stopnja zaskrbljenosti,
- c) nizka stopnja zaskrbljenosti ali pa je sploh ni,
- d) ne vem.

3.4 V zvezi z naborom invazivnih dreves, ki ste jih prepoznali v oddelku 3.2, prosim označite ali se strinjate z naslednjimi trditvami (s križcemoznačite možnost, ki ste jo izbrali (le eno za vsako trditev)).

		Strinjam se	Se ne strinjam	Ne vem
1.	Invazivna drevesa se v urbanih ali peri-urbanih (obmejnih) območjih v moji regiji pojavljajo v neznatnem deležu.			
2.	Invazivna drevesa se v gozdovih v moji regiji pojavljajo v neznatnem deležu.			
3.	Invazivna drevesa se v urbanih ali peri-urbanih (obmejnih) območjih v Sloveniji pojavljajo v večinskem deležu.			
4.	Invazivna drevesa se v gozdovih v Sloveniji pojavljajo v večinskem deležu.			
5.	Pojav invazivnih dreves v Sloveniji je v zadnjih 25 letih narasel .			

3.5 Ali je v vaši regiji katera izmed TDV uporabljena za kakšno posebno gospodarsko, kulturno ali ekološko dejavnost?

a) Da

b) Ne

c) Ne vem

3.6 Kako bi ocenili prispevek (bodisi pozitiven, bodisi negativen) naštetih drevesnih vrst (seznam 2.2) naslednjim ekosistemskim storitvam (*s križcemoznačite možnost, ki ste jo izbrali (le eno za vsako trditev)*).

Ekosistemske storitve		Poimenujte vrsto (eno ali dve)	Pozitivne	Negativne	Odvisno	Ne vem
1.	Prehrambni izdelki, npr. med, gobe, korenine, sadje					
2.	Bioenergija					
3.	Les in / ali lesna vlakna					
4.	Ohranjanje biodiverzitete: habitati, flora in favna					
5.	Opraševanje in raznašanje semen					
6.	Zagotovitev pitne vode					
7.	Blažitev hrupa					
8.	Zaščita tal					
9.	Protipoplavna zaščita					
10.	Protivetrna zaščita					
11.	Kontrola škodljivcev in bolezni					
12.	Regulacija lokalnega vremena					

13	Izboljšanje kvalitete zraka					
14	Rekreacija					
15	Znanje in izobrazba					
16	Kulturna dediščina in druge simbolične vrednosti					
17	Estetika pokrajine					

4 DEL – UPRAVLJANJE Z INVAZIVNIMI / POTENCIALNO INVAZIVNIMI TDV

Ta del se nanaša na invazivna tujerodna drevesa (top 5 invazivnih drevesnih vrst v vaši regiji, ki ste jih opredelili v točki 3.2. tretjega dela).

4.1. Ali poznate kakšen ukrep za upravljanje z invazivnimi tujerodnimi drevesnimi vrstami?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

4.2 Če ste odgovorili z »da«, katere ukrepe poznate (s križcem označite ukrepe, ki jih poznate)?

	Ukrepi	Poznam	Ne poznam	Nisem prepričan/a
1.	Monitoring			
2	Obročkanje			
3	Sekanje ali kakršnakoli fizična odstranitev			
4	Herbicidi			
5	Biokontrola			
6	Tekmovanje oz. kompeticija (gojenje z vrstami, ki tolerirajo senco)			
7	Zaščitne cone okoli dragocenih			

	habitatov			
--	-----------	--	--	--

4.3 Na kratko napišite še kakšne druge ukrepe za upravljanje s TDV, ki niso omenjeni zgoraj, ampak jih poznate ali pa ste jih že uporabili.

.....

4.4 Ali se strinjate s spodnjimi trditvami (*s križcem označite eno možnost za vsako trditev*)?

		Se strinjam	Se ne strinjam	Ne vem
1.	Zasebni lastniki gozdov so odgovorni za upravljanje z invazivnimi drevesnimi vrstami v njihovem gozdu.			
2.	Upravljanje z invazivnimi drevesnimi vrstami je izključno obveza državnih organov za ohranjanje narave.			
3.	Občine bi morale prevzeti odgovornost za upravljanje z invazivnimi drevesnimi vrstami.			
4.	TDV, ki so postale invazivne, se ne bi smelo več gojiti.			
5.	TDV bi morale biti kontrolirane ali odstranjene z območij, kjer lahko povzročijo gospodarsko škodo.			
6.	Gojenje (potencialno) invazivnih drevesnih vrst je neproblematično na območjih, kjer nasadi ne predstavljajo grožnje avtohtoni biodiverziteti.			

4.5 Ali poznate obstoječo državno zakonodajo in predpise EU o ravnanju s TDV ali invazivnimi drevesnimi vrstami?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

4.6 Če ste odgovorili z »da«, jih prosimo na kratko omenite:

4.7 Dodatni komentarji:

.....

4.8. Prosimo, napišite svoj elektronski naslov, če želite prejeti rezultate te študije:

.....